— 823 —

1B7009
(B13160)

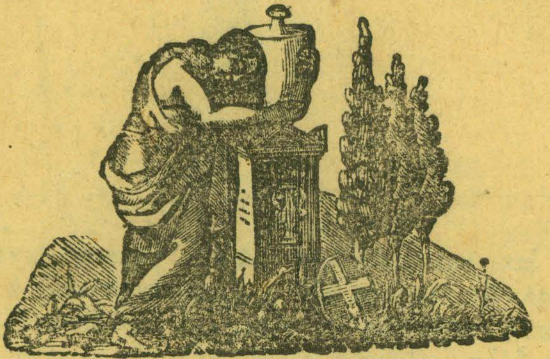

Επὶ τῷ
ΑΩΡΩ ΘΑΝΑΤΩ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ

τὴν 24 Ἰουλίου 1879.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἀνέτελλεν ἡ ἀποφρὰς τῆς 24 Ἰουλίου ἡμέρα καὶ μόλις ἤρξατο ὁ Ἥλιος νὰ χρυσώνῃ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, ὅτε παχὺς μέλας πέπλος ἐπεσκίασε τὸ φῶς τῶν ἀκτίνων του, νεκρικὴ σιγὴ δὲ διεχύθη ὅπως δυνηθῶσι κάλλιον αἱ φάραγγες καὶ τὰ ἄντρα νὰ ἐπαναλάβωσι μετ' ὀλίγον τὴν ἠχὼ τῶν γοερῶν θρήνων καὶ κλαυθμῶν, οὓς ἡ ἀτυχὴς Λευκὰς ἐπέπρωτο, φεῦ! νὰ ἐκφέρῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλεστάτου τέκνου της, τοῦ ἀγλαΐσματος τῆς ἰδανικότητός της, τοῦ περικλεοῦς γόνου της!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ὅπερ μεθ' ὑπερηφανίας καὶ συγκινήσεως πᾶς Λευκάδιος ἐπρόφερεν ἐν αἰσθήματι λατρείας· ἡ δόξα τῆς ἐποχῆς του . . . . . ἐ ξ έ λ ι π ε ν! Ὁ μέγας ἀνήρ, ὃν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ γονυκλινεῖς θὰ θαυμάσωσιν . . . . ἀ π έ θ α ν ε ν! καὶ ἤδη ἡ μεγαλοφυὴς ἐκείνη φαντασία διεχύθη εἰς τὸν αἰθέρα, ὅπως συναρμολογηθῇ μὲ τὰ ὑπεράνθρωπα ὄντα, τὰ διασχίζοντα καὶ διαπλέοντα τὸ ἀπέραντον πέλαγός του καὶ μεθ' ὧν συχνάκις, ἐγκαταλείπων τὸν ὑλικὸν κόσμον, συνδιελέγετο, ἀρυόμενος παρ' αὐτῶν τὰς οὐρανίας μελῳδίας του! — Ὁ ἀθάνατος τῆς ἐποχῆς ποιητής, ὅστις ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰς καρδίας παντὸς Ἕλληνος, καί, βιαίως ἀφαρπάζων ἐξ αὐτῶν τὴν ἰδανικότητα τοῦ πατριωτισμοῦ, κατώρθου νὰ συνεχίσῃ εἰς ἕνα ἕκαστον τὸ ῥεῦμα τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ ἀναδείξῃ αὐτὸν ὑπέρτερον ἑαυτοῦ . . . . . . ἀ φ η ρ π ά γ η! — Ἡ μελίρρυτος μοῦσα του δὲν θὰ ψάλῃ τοῦ λοιποῦ τὰ ἡρωϊκὰ ᾄσματά της! . . . . . Αἱ ἀηδόνες

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

καὶ τὰ ἄνθη τῆς ἀνοίξεως ἀπώλεσαν τὸν μεταδότην τῶν ᾀσμάτων καὶ τῆς εὐώδους ὀσμῆς των! . . . . . . Αἱ κορυφαὶ τοῦ Πίνδου καὶ ὁ Ὄλυμπος δὲν θ' ἀντηχῶσι τὴν βροντώδη φωνήν του!, αἱ δὲ τυραννούμεναι καὶ κατασπαρασσόμεναι ὑπὸ τοῦ τυράννου Ἑλληνίδες δὲν θὰ εὕρωσι παρηγορίαν εἰς τὰ ᾄσματα τῶν κατορθωμάτων τῶν τέκνων των!!

. . . .

Χθὲς ἡ σελήνη ἀνέτειλε πενιχρὰ εἰσδύσασα διὰ χαράγματος εἰς τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο, ὅπου συνήθως εὕρισκε τὸν σύντροφόν της . . . . πλήν· φεῦ! . . . . . . Αἱ ἀκτῖνες της ἔντρομοι ὀπισθοχωροῦσι πρὸ νωποῦ μνήματος!! . , ... Εἶναι ὁ τάφος τοῦ ποιητοῦ! . . . . , ...

ΤΟ ΜΝΗΜΑ

τοῦ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Μετάδος καὶ σὺ φωτεινὸν ἄστρον εἰς τοὺς συντρόφους σου τὴν ἀπαισίαν εἴδησιν!—Ἐξακολούθησον κατὰ τὰς φωτεινὰς νύκτας νὰ ῥίπτῃς πένθιμον ἀκτῖνα ἐπὶ τοῦ τύμβου τοῦ ποιητοῦ! ἐκεῖ δὲ θὰ εὕρῃς πάντοτε τὰς φαντασίας τῶν συμπολιτῶν του, ῥανιζούσας μὲ δάκρυα τὸ ψυχρὸν σῶμα, ὅπερ περιέκλεισε ποτὲ ψυχήν, ἥτις προώρισται νὰ καθωραΐσῃ τοὺς αἰθέρας!!! .

. . . .

Μόλις ἡ ἀπαισία εἴδησις ἀστραπηδὸν μετεδόθη εἰς τοὺς μετὰ παλμῶν ἀναμένοντας τὴν ἔκβασιν τῆς ἀσθενείας συμπολίτας τοῦ Βαλαωρίτου, καὶ παραχρῆμα ἄφατον πένθος κατέλαβε τὰς καρδίας πάντων.—Σύμπασα ἡ πόλις, ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς κεραυνοβόλου ἀγγελίας, ἐπενθηφόρησε, πᾶσα δὲ συναλλαγὴ ἐν τῇ ἀγορᾷ διεκόπη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τὰ δημόσια γραφεῖα ἐντολῇ τῶν προϊσταμένων των διετέλεσαν κατάκλειστα ὑπὸ πένθος.—Ἕκαστος ἐπροθυμοποιήθη πῶς κάλλιον νὰ τιμήσῃ τὸν νεκρὸν τοῦ διαπρεποῦς συμπολίτου του, καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων, συνελθὸν ἐν ἐκτάκτῳ συνεδριάσει παραχρῆμα ἀπεφήνατο ὁμοθύμως, ἵνα ἐπισήμως ἐκφρασθῇ τῇ οἰκογενείᾳ ἡ κατέχουσα τὸν τόπον λύπη, προσφερθῇ στέφανος δάφνης ἐπὶ τοῦ φερέτρου τοῦ ἀοιδίμου Ἀριστοτέλους, ἐνταλθῇ ὁ Δικηγόρος Γ. Στεφανίτσης νὰ ἐκφωνήσῃ ἐπικήδειον λόγον ἐν ὀνόματι τοῦ Συμβουλίου, συνέλθῃ δὲ τοῦτο τὴν ἐπιοῦσαν ἵνα ἐν πενθίμῳ στολῇ συνοδεύσῃ εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν τὸν νεκρόν. Ὁ δικηγορικὸς σύλλογος, συνελθὼν ἀπεφάσισεν, ἵνα ἐναποθέσῃ διὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν μελῶν του στέφανον δάφνης, ἕτερον δὲ ὁ Ἐμπορικὸς καὶ οἱ φοιτηταὶ τοῦ Γυμνασίου. Τέλος ὁ βαρυαλγῶν λαὸς συνεισέφερεν αὐθορμήτως ἕτερον στέφανον, ὡς δεῖγμα τῆς κατεχούσης αὐτὸν ἀθυμιάς. Σεμνοπρεπὲς κρηπίδωμα, πενθίμως καθωραϊσθέν, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ θόλου τοῦ ὁποίου στέφανος δάφνης ἐτοποθετήθη, παρεσκευάσθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Παντοκράτορος πρὸς ἐπίθεσιν τοῦ φερέτρου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Τὴν πρωΐαν τῆς 25ης περὶ ὥραν 8 1]2 ἅπασαι αἱ τοῦ τόπου Ἀρχαί, τὰ Δημοτικὰ Συμβούλια τῆς Ἐπαρχίας, ὁ ἐνταῦθα στρατὸς τοῦ πεζικοῦ καὶ ὁ λόχος τῶν σκαπανέων, συνῆλθον πενθοῦντες ὑπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποβιώσαντος ὅπως ἀποδώσωσιν αὐτῷ τὰς τελευταίας τιμάς· κατὰ τὴν 9ην δὲ ἤρξατο ἡ ἐκφορά.

Προηγουμένου τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν ἑξαπτερύγων, εἵπετο ἡ Φιλαρμονικὴ μουσική, ταύτῃ δὲ ὁ ἱερὸς κλῆρος τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς.— Τούτοις ἠκολούθει ἡ ἐπίσημος τελετή, προηγουμένων τῶν φερόντων τοὺς στεφάνους δάφνης.

Σπυρ. Μούρμουρα Δημοτικοῦ Συμβούλου κομίζοντος τὸν στέφανον τοῦ Δ. Συμβουλίου, ἐπὶ ταινίας τοῦ ὁποίου χρυσοῖς γράμμασιν ἐνεχαράχθη ἡ ἐπιγραφὴ « τὸ Δημοτ. Συμβούλιον Λευκαδίων τῷ ἐθνικῷ ποιητῇ Ἀριστ. Βαλαωρίτῃ ».

Ἀνδρέου Βλαντῆ πρεσβυτέρου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου τὸν τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπουμένου σώματος, φέροντα τὸ ἐπίγραμμα « Τῷ ἐθνικῷ ποιητῇ Ἀριστοτέλει Βαλαωρίτῃ ὁ Δικηγορικὸς Σύλλογος.»

Β. Πετανίτη τὸν τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου ἐπιγεγραμμένον « ὁ Ἐμπορικὸς Σύλλογος τῷ Ἐθνικῷ Ποιητῇ. »

Ἰωάν. Καββαδία τὸν στέφανον τοῦ Λαοῦ φέροντα τὴν ἐκφραστικωτάτην ἐπιγραφὴν « Τῷ Ἀριστοτέλει Βαλαωρίτῃ ὁ πτωχὸς λαὸς ἀνατίθησι. »

Σ. Πήλλικα φοιτητοῦ τοῦ γυμνασίου, κομίζοντος ἐκεῖνον

τῶν φοιτητῶν ἐπιγραφόμενον « Οἱ φοιτηταὶ τῷ Στηρίξαντι τὴν σύστασιν Γυμνασίου Αρ. Βαλαωρίτη.

Εἵπετο τούτοις ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας κρατῶν προσκεφάλαιον, ἐν ᾧ ἦσαν ἐναποτεθειμένα τὰ κοσμήσαντα τὸ στῆθος τοῦ νεκροῦ παράσημα τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτῆρος τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ τῆς Ῥωσσίας, Ἰτάλιας, Δανίας καὶ Ὀλλανδίας.

Πρὸ τοῦ φερέτρου ἠκολούθει ὁ σύμβουλος Α. Βεντούρας, φέρων τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, ὅπερ κατὰ τὸ 1872 ἡ Πατρὶς προσήνεγκεν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστροφήν του μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον διθυράμβου του.

Μετὰ τοῦτον ἐκομίζετο τὸ φέρετρον, ἐν ᾧ κατέκειτο ὁ νεκρὸς, κρατούμενον ὑπὸ συμπολιτῶν φίλων τοῦ ἀποβιώσαντος, προθυμοποιουμένων τίς πρῶτος νὰ προσφέρῃ τὴν τελευταίαν ταύτην ὑπηρεσίαν εἰς τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὑπὲρ οὗ ἡ πλήρης συγκινήσεως καρδία του ἔπαλλεν.

Τούτῳ ἠκολούθουν οἱ συγγενεῖ., τὸ Προξενικὸν σῶμα, αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαί, οἱ Δήμαρχοι καὶ Δημοτικὰ Συμβούλια τῆς Ἐπαρχίας καὶ ἄπειρον πλῆθος λαοῦ τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς, ἐν μέσῳ τῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρατεταγμένης στρατιωτικῆς δυνάμεως.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐξεφωνήθησαν ἐπικήδειοι ὑπὸ τῶν κ. κ. Γ. Στεφανίτζη Δικηγόρου ἐν ὀνόματι τοῦ Δημοτ. Συμβουλίου Λευκαδίων, — Ξ. Τούμπα δικηγόρου—Ι. Σταματέλου Σχολάρχου,—Ι. Καββαδία δικηγόρου,—καὶ Δ. Καρύκη Εἰσαγγελέως Πρωτοδικῶν. Τέλος δὲ ὁ Δικηγόρος Α. Βλαντῆς πρεσβύτερος τοῦ Συλλόγου ἐξεφώνησε συγκινητικὴν προσλαλιὰν ἐναποθέσας τὸν στέφανον ἐπὶ τοῦ φερέτρου· καὶ ἤδη ποταμοὶ δακρύων περιεχύθησαν ὑπὸ τῶν δόντων τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν ἀπαραμυθήτων συμπολιτῶν του· μεθ' ὃ τὸ πτῶμα ἐναπετέθη ἐν τῷ παρασκευασθέντι ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Παντοκράτορος τάφῳ, συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν οἰμωγῶν καὶ θρήνων ἁπάντων ἐκφωνούντων

« Αἰωνία σου ἡ ΔΟΞΑ Κλεινὲ Συμπολῖτα»

Λευκάδι τῇ 26 Ιουλίου 1879 Α. Γ.

Ψήφισμα

Δημοτικοῦ Συμβουλίου Λευκαδίων
Συνεδρίασις 82
Λευκάδι τῇ 24 Ἰουλίου 1879

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων, συγκείμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ Παύλου Βεμβενούτη καὶ τῶν Μελῶν του Ἰωάννου Μαραγκοῦ, Ἰωάννου Σταύρακα, Ἀλεξάνδρου Δεβάρη, Ἀντωνίου Βεντούρα, Γεωργίου Γουριώτη, Φιλίππου Καββαδία, Σπυρίδωνος Κόγκα, Χρήστου Κονιδάρη, καὶ Θεμιστ. Τριανταφύλλη, τῶν Σπυρίδωνος Μούρμουρα καὶ Σπυρίδωνος Μεταξᾶ ἀπουσιαζόντων.

Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ θανάτου τοῦ συνδημότου του Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, συνελθὸν σήμερον αὐθορμήτως εἰς ἔκτακτον συνεδρίασιν ἐν τῷ Δημαρχικῷ καταστήματι παρόντος καὶ τοῦ Κ. Δημάρχου καὶ

Ἑρμηνεῦον πιστῶς τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ.

Ἀποφαίνεται

α'.) Ἵνα πρὸς ἐπισημοποίησιν τοῦ ἐκδηλωθέντος πένθους διὰ τὴν στέρησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ποιητοῦ λάβῃ μέρος αὔριον κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ ἀποβιώσαντος, συνοδεῦον τὸν νεκρὸν αὐτοῦ καὶ προσκαλουμένων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Δημαρχικῶν Παρέδρων.

β'.) Ἵνα κατατεθῇ στέφανος ἐπὶ τοῦ φερέτρου τοῦ νεκροῦ φέρων τὴν ἐπιγραφήν.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων
Τῷ
Ἐθνικῷ Ποιητῇ Ἀριστοτέλει Βαλαωρίτῃ.

γ'.) Ἵνα διὰ τοῦ Κ. Δημάρχου ἐκφρασθῇ πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποβιώσαντος ἡ βαθεῖα λύπη τῶν συνδημοτῶν του ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ ἀκουράστου ἐργάτου τῆς μεγάλης τῶν Ἑλλήνων ἰδέας.

δ'.) Ἵνα ἐκφωνηθῇ ἐν τῷ Ναῷ εἰς ὃν θὰ ψαλῇ ἡ νεκρώσιμος Ἀκολουθία, κατάλληλος λόγος ὑπὸ τοῦ Δικηγόρου Κ. Γεωργίου Στεφανίτση πρὸς τοῦτο παρακαλουμένου ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Πρόεδρος — Ὁ Δήμαρχος
Π. Βεμβενούτης — Ἐπ. Σταματόπουλος

Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μελῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ

'Εκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Δικηγόρου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΤΣΗ

Εἰς ἐμὲ, τὸ πνευματικὸν τέκνον σου, ἐνετείλατο τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Λευκαδίων, ἵνα σοὶ προσφέρω τὸν τελευταῖον τῆς δόξης στέφανον.

'Εδέχθην τὴν ἐντολὴν, τὸ μὲν διότι ὡς τιμὴν ἐθεώρησα αὐτὴν, τὸ δὲ διότι ἐπρόκειτο ν' ἀναμίξω τὰ δάκρυά μου πρὸς τὰ τῶν βαρυπενθούντων συνδημοτῶν μας.

'Οποία φοβερὰ ἀντίθεσις, ὦ 'Αριστότελες! Τίς ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ τὴν ἄωρον ταύτην καταστροφὴν, ὅτε πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν ἡ ἀτυχὴς αὕτη πόλις σὲ ὑπεδέξατο δαφνοστόλιστος καὶ ὑπερήφανος, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ Πανελληνίου καὶ τῶν εὐχῶν τοῦ νέου μεγαλομάρτυρος τῆς 'Εθνικῆς Παλιγγεννεσίας!— Τότε χαρᾶς δάκρυα περιέβρεχον τὰς παρειὰς ἁπάντων, καὶ ἐλπίδες ἐθνικοῦ μεγαλείου ἀνεπτέρουν τὴν διάνοιάν μας.—"Ηδη λυγμοὶ καὶ θρῆνοι καὶ πένθος ἄφατον, καὶ ἀπελπισία σὲ συνοδεύουσιν ἐκεῖ, ὅπου αἱ ψυχαὶ τῶν μεγάλων ἡρώων, ὧν τὰ μεγαλουργήματα ἔψαλλες σὲ ἀναμένουσι.— Τότε ὁ Πίνδος καὶ ὁ "Ολυμπος σὲ ἐχαιρέτων μακρόθεν διὰ τῶν γηραιῶν κορυφῶν των, προαισθανόμενοι ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ λύρα σου ἔμελλε ν' ἀντηχήσῃ εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ τ' ἄντρα ἅπερ τοσάκις διὰ τῆς ὑψιπέτιδος φαντασίας σου διῆλθες.

Πλὴν, φεῦ! σκληρὰ εἱμαρμένη ἐστέρησε τῆς χαρᾶς ταύτης τοὺς πολυβασανισμένους ἐκείνους τόπους.—Σήμερον, ὅτε εἰς τὰ ἔγκατα αὐτῶν ἀκούεται μυκηθμὸς προαγγέλλων ἀνάστασιν,—σήμερον ὅτε αἱ προαιώνιαι ἁλύσσεις ἤρξαντο συντριβόμεναι,—σήμερον, λέγω, πικρὸν ποτήριον ποτίζει τὰ ἱερὰ καὶ αἱματόβρεκτα ἐκεῖνα ἐδάφη.—

Διατὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἔσπευσε τὸ σκληρὸν τοῦ θανάτου δρέπανον;—

Διατὶ δὲν ὑπεχώρησεν εἰς τὸν μόνον τὸν διακαέστατον τῶν πόθων σου;—

Διατὶ δὲν ἀνέβαλε τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον του, μέχρις οὗ στυλωμένος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἱερᾶς Δοδώνης θὰ ἀνέκραζες,—νῦν ἀπολύσεις τὸν δοῦλον σου δέσποτα;—

'Η ἀπάντησις δὲν προσήκει εἰς ἡμᾶς τ' ἀτελῆ καὶ ταπεινὰ ὄντα.—

'Ημεῖς ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν, καὶ πιστεύομεν ἀδιστάκτως, ὅτι ὕπαρξις οἷα ἡ τοῦ 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου δὲν καταστρέφεται ἀνεξιτύλως ἐν μιᾷ ὀφθαλμοῦ ῥοπῇ.— 'Εκλείπει μὲν τὸ σῶμα καὶ διαλύεται ἡ σὰρξ, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ ὀντότης, ἡ ἀκτὶς τῆς θείας δημιουργίας δι' ἧς καὶ μόνης κατέστη μέγας μεταξὺ ἡμῶν, ζῇ καὶ ζήσει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.—

Δὲν ἐπιχειρῶ, ὦ Σεβαστὲ νεκρὲ, νὰ ἐκθέσω τὸν βίον σου· θὰ ἦτο

παραγνώρισις τῆς ἀξίας σου. 'Η μόνη ἀπαγγελία τοῦ ὀνόματός σου, ὦ 'Αριστότελες Βαλαωρίτη, εἶναι τὸ ὑψηλότερον ἐγκώμιόν σου. Τίς τῷ ὄντι "Ελλην ἐλεύθερος ἢ δοῦλος δὲν προφέρει αὐτὸ μετ' αἰσθήματος, χαρᾶς, ἐλπίδος καὶ παρηγορίας;—Τίς δὲν γινώσκει τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς διωγμοὺς, οὓς ὑπέστης ὑπὲρ τῆς 'Εθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως; Τὶς δὲν ἀναγνωρίζει ὅτι διὰ τῶν προϊόντων τῆς Μούσης σου ἀνύψωσες τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν εἰς περιωπὴν ἐμπρέπουσαν τῷ 'Ελληνικῷ ὀνόματι,— καὶ ἔδωκας σάρκα καὶ ὀστὰ εἰς τὴν μεγάλην τῆς Πανελληνίου 'Ενώσεως ἰδέαν.

Πικρὰ λοιπὸν δάκρυα χύνει σήμερον πᾶσα 'Ελληνικὴ καρδία, ἰδίως δὲ ὁ Λαὸς τῆς Λευκάδος θρηνῶν ἀπαραμύθητον τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀγλαοῦ αὐτῆς γόνου, τοῦ κλείσαντος αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματός του καὶ πολλάκις προστατεύσαντος αὐτὸν ἐν ἡμέραις πονηραῖς.

'Αλλ' ἡ σεβασμία ψυχή σου δὲν θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει.—'Εν τῷ χορῷ τῶν μεγάλων 'Ηρώων καὶ μαρτύρων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας, θέλει ἱκετεύει τὸν "Υψιστον, ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως σύμπαντος τοῦ 'Ελληνισμοῦ καὶ τῆς εὐημερίας τῆς μικρᾶς καὶ ἀγαπητῆς σου Λευκάδος.

Εὐτυχὴς ὅστις πρῶτος ἀγγείλει ἐπὶ τοῦ τάφου σου τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς 'Αγίας Σοφίας.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη!—Αἰωνία σου ἡ μνήμη!—

Αἰωνία σου ἡ μνήμη

ΛΟΓΟΣ

'Υπὸ Δικηγόρου

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΤΟΥΜΠΑ

'Οποία ἀνυπολόγιστος διὰ τὴν Λευκάδα συμφορά! Τὸ Σκληρὸν δρέπανον τοῦ θανάτου ἀπέσπασεν ἐκ μὲν τῆς Λευκάδος τὸ ἀγλάϊσμα αὐτῆς, ἐκ δὲ τοῦ 'Ελληνικοῦ ἔθνους τὸν κλεινὸν ποιητήν του εἰς ὃν κατ' ἐξαίρεσιν ἀπένειμε τὸ ὄνομα τοῦ 'Εθνικοῦ. "Εν τῶν προσφιλεστάτων ὀνομάτων παντὶ τῷ 'Ελληνισμῷ εἶναι ἀναντιῤῥήτως τὸ τοῦ προκειμένου νεκροῦ, ὅστις διὰ τῶν σοφῶν, πατριωτικῶν, καὶ πολυτίμων αὐτοῦ ἔργων ἀνεζωπύρωσε τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, καὶ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν διανοητικὴν καὶ τοπογραφικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, διὸ δικαίως παρὰ ἁπάντων ἀναγνωρίζεται ὡς πυρὴν τοῦ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ καὶ παρὰ σύμπαντος τοῦ ἔθνους αἴδιος αὐτῷ ὁμολογεῖται εὐγνωμοσύνη. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις μέχρι τῆς χθὲς ἐφαίνετο ἔμπλεος ζωῆς καὶ παρὰ πάντων ἐθαυμάζετο διὰ τὸ ἱπποτικὸν τοῦ χαρακτῆρος του, διὰ τὸ ἀρειμάνιον καὶ ἐπιβλητικὸν τῆς συμπεριφορᾶς του, διὰ τὸ ἀγγελικὸν τῆς μορφῆς του, διὰ τὸ νευρῶδες τῆς φωνῆς του, διὰ τὸ ἄπειρον τῶν γνώσεών του, ὑποσκαπτόμενος πρό τινος χρόνου ὑπὸ βαρείας νόσου μεθ' ἧς ἐῤῥωμένως ἐπάλαιε, κατεβλήθη ἐπὶ τέλους παρ' αὐτῆς, καὶ οὕτω χθὲς ἀπέπτη εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς ἐγκαταλείψας εἰς τὴν οἰκογένειάν του ἄλγος αἰώνιον, εἰς τὴν Λευκάδα πένθος βαθύτατον, εἰς τὸ Ἔθνος κενὸν μέγα.

Εἴθισται ἐν τοῖς ἐπικηδείοις νὰ σκιαγραφῆται ὁ βίος τοῦ νεκροῦ. Ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν παρεστώτων ἐν τῇ νεκρικῇ ταύτῃ ἀκολουθίᾳ εἶναι δυνατὸν ν' ἀγνοῇ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ πολύτιμος βίος τοῦ ἀοιδίμου Ἀριστοτέλους; τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων κύριον μέλημά του ὑπῆρξε τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δι' ὃ ἀόκνως εἰργάζετο; Μὲ τὴν μεγάλην ταύτην ἰδέαν ἐγεννήθη, μὲ αὐτὴν ἐτρέφετο καὶ αὐτὴ τὸν συνοδεύει εἰς τὸν τάφον. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι οὗτος διὰ τῶν φιλελευθέρων φρονημάτων του, καὶ τοῦ σπανίου πολιτικοῦ θάῤῥους του συνετέλεσεν εἰς τὴν προσάρτησιν τῶν Ἰονίων Νήσων; τίς ἀγνοεῖ ὅτι διὰ τῆς ἀπαραμίλλου εὐφραδείας του καὶ ῥητορικῆς δεινότητός του κατεμάγευσε τὸν λαὸν τῆς Πρωτευούσης; τίς ἀγνοεῖ ὅτι διὰ τοῦ διθυράμβου του πρὸς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Γρηγόριον, κατέκτησεν οὐ μόνον τὴν τοῦ Πανελληνίου, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς ὑφηλίου ἀγάπην, θαυμασμὸν καὶ ἀφοσίωσιν; τίς ἀγνοεῖ ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐθνικὸν κίνημα, εἰς εὐγενῆ τεῖνον σκοπόν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ὑπέθαλψε καὶ ὑπεστήριξε διὰ παντὸς εἴδους θυσιῶν; τίς ἐπὶ τέλους ἀγνοεῖ τὰ ἀνεκτίμητα ἔργα του, ἅτινα ὡς κειμήλια εὐλαβῶς διατηρεῖ ἅπας ὁ φιλολογικὸς κόσμος, καὶ ἔσονται αἰώνια ὑποδείγματα ζεούσης φιλοπατρίας καὶ ἀσβέστου δίψης τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἑλληνισμοῦ;—

Ἀλλὰ μήπως ἐπιδοθεὶς εἰς τὰς φιλολογικὰς μελέτας του καὶ εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, ἐξ οὗ πάντοτε δαφνοστεφὴς ἐξῆλθε, κατέστη ποτὲ ἐπιλήσμων τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἑκάστη εὐγενὴς ψυχὴ συναισθάνεται ὅτι ἔχει πρὸς τὴν πατρῴαν γῆν; Ἡ εὐημερία τῆς Λευκάδος διὰ τῆς ἱδρύσεως τῶν ὑπαρχόντων κοινωφελῶν καταστημάτων, εἰς οὐδένα ἄλλον ὀφείλεται παρὰ εἰς τὸν Ἀριστοτέλην. Ἓν τῶν κυριωτέρων μελημάτων του ὑπῆρξε πάντοτε ἡ πρόοδος τῆς φιλτάτης του Λευκάδος, διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ὁποίας ἀκαμάτως ἐμερίμνα καὶ εἰργάζετο ὡς φιλόστοργος πατήρ, οὐ μόνον δὲ χρήσιμος εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του ἀνεδείχθη, ἀλλὰ καὶ πεπροικισμένος μὲ τὰς ἁγνοτέρας εὐαγγελικὰς ἀρετάς. Ἀμνησίκακος, ἀνεξίκακος, ἐλεήμων, ἀφιλοκερδής, ἀείποτε τοῖς πᾶσιν εὐεργετικός.

Ἡ ἀδυναμία μου ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἡ βαθεῖα συγκίνησις ὑφ' ἧς κατέχομαι ἀφ' ἑτέρου, ὡς ἐκ τῆς λατρείας ἣν αἰσθάνομαι πρὸς τὸν μεγαλο-

-πήβολον τοῦτον ἄνδρα τῆς ἐποχῆς μας, δὲν μοὶ ἐπιτρέπουσι ἵνα καταλλήλως ἀπεικονίσω τὰ πολλαπλᾶ προτερήματα καὶ ἀρετὰς ὑφ' ὧν ἐκοσμεῖτο, καὶ αἵτινες καθίστων αὐτὸν τὸ ἐγκαλώπισμα τῆς νήσου μας. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀπόκειται εἰς χείλη πολλῷ δεξιότερα, ἀπαιτεῖ δὲ καὶ χρόνον μακρὸν καὶ γνώσεις οὐχὶ τὰς ἐπικοίνους. Περιορίζομαι ἐντεῦθεν εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἃς βραχύωρος σκέψις ὑπηγόρευσεν εἰς τὴν βαρυθυμοῦσαν ψυχήν μου πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροτέρου τῶν καθηκόντων.

Δικαίως ὅθεν ἁμιλλώμεθα σήμερον, ὦ Λευκάδιοι, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν ὅσον οἷόντε ζωηρότερον ἐκδηλώσῃ τὸ ἄχθος τῆς ψυχῆς του, καὶ οὕτω συνήλθομεν ἐνταῦθα ὅπως ἐν ὅλῃ τῇ πομπῇ καὶ ἐπιδείξει ἀποτίσωμεν τὸν τελευταῖον καὶ ἱερότερον φόρον τὸν ἐπιβαλλόμενον ἐκ τῆς ὀφειλομένης ἀπεριορίστου εὐγνωμοσύνης καὶ σεβασμοῦ, πρὸς ἄνδρα τοῦ ὁποίου ἡ ἔλλειψις εἶναι ἐπαισθητὴ ἐν τῷ τόπῳ μας, καὶ ὅστις μεταστὰς κατέλιπε κενὸν δυσαναπλήρωτον, δικαίως λέγω, συνήλθομεν ἐνταῦθα διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ ὥρᾳ τοῦ ἀποχωρισμοῦ διαδηλοῦνται τὰ ἀκραιφνῆ αἰσθήματα τῆς ὑπολήψεως, καὶ τῆς λατρείας. Ἕκαστος δὲ ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ καθ' ἣν οὐδεμία σχέσις πλέον συνδέει τοὺς μένοντας μετὰ τοῦ μεθισταμένου δύναται νὰ διακρίνῃ καὶ διίδῃ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὰς καλὰς ἢ κακὰς ἐντυπώσεις ἃς ἐγκατέλειπεν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀναχωρήσεώς του.

Ποῦ λοιπὸν βάλσαμος παρηγορίας ἀντάξιος τοιαύτης ἀπωλείας; Ὦ δύστηνε σύζυγος καὶ σεῖς δικαίως βαρυολγοῦντα τέκνα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς μόνη παραμυθία δυναμένη κατάτι νὰ ἐπουλώσῃ τὴν ἀνήκεστον πληγήν σας, δύναται νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ μόνον ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, πράγματι δεν ἀπεβίωσεν διότι ἡ μνήμη αὐτοῦ θέλει μείνει αἰωνίως ἀνεξίτηλος εἰς πάντας τοὺς συγχρόνους τοὺς ἔχοντας ἀνόθευτον τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, καὶ δύνανται νὰ ἐκτιμῶσιν ἐπαξίως τοιούτους θεοεικέλους ἡγέτας τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ, ἀκμαία δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις εἰς αἰῶνας τοὺς ἅπαντας, καθ' ὅσον οὗτοι ἰδίᾳ, ὡς μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία, ἀπαθέστερον κρίνοντες, ἀποδίδουσι τὴν δέουσαν ἀξίαν εἰς τοιούτους περικλεεῖς ἄνδρας. Σὺ δὲ ὦ βαρυστενάζουσα Λευκάς, καταπραΰνθητι ἐπὶ τῇ παρηγόρῳ ἰδέᾳ ὅτι ὁ ἔνδοξος ἀνήρ, τὸν ὁποῖον προσήνεγκες εἰς τὸ ἔθνος, καὶ ὅστις καὶ σὲ ἐλάμπρυνε καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν ἅπαντα ἐδόξασε, εὐτυχῶς ἐξεπλήρωσεν τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν ἣν εἶχε ἐνταῦθα, καὶ ἤδη ἡ πατρὶς πρόκειται νὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τῶν ἀτρύτων κόπων του. Νῦν δὲ μεταβαίνει, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὅσας τιμὰς καὶ δόξας δύναται ὁ ἄνθρωπος ν' ἀπολαύσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐκεῖ ὅπου ἔτι τιμαλφέστερος, ἀμάραντος, καὶ μυρίπνους στέφανος τὸν περιμένει.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἐπικήδειος

εἰς Ἱππ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΝ

ὑπὸ

ΙΩ. Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

Σχολάρχου

» *Μαύρισε, κῦμα, τὸν ἀφρό,*
καὶ σεῖς βουνὰ τὸ χιόνι,
» *Γιατ' ἦλθε βαρυχειμωνιά,*
καὶ δὲ λαλεῖ τἀηδόνι. »
(ΒΑΛΑΩΡ.)

Καίτοι εὑρίσκομαι, ἀδελφοί, καταβεβλημένος ὑπὸ αἰσθημάτων ὀδύνης καὶ θλίψεως, τὰ ὁποῖα μοὶ ἐμπνέει σήμερον ἡ βαρύπενθος αὕτη τῆς πατρίδος συμφορά· καίτοι συναισθάνομαι εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου τὴν μηδαμινότητα τῆς θνητῆς ἡμῶν φύσεως, καὶ ἀκούω εἰς τὰ σπλάγχνα μου φωνὴν φοβερὰν νὰ μοῦ λέγῃ, ὅτι ὁ ἐπίγειος βίος δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ σκιά, καὶ ὄναρ, καὶ καπνος. . . . ἐγὼ μολαταῦτα δὲν ἀποθαρρύνομαι τοῦ νὰ ἐκπληρώσω ὁπωσδήποτε ἱερὸν καὶ ἀπαράβατον καθῆκον εἰς τὸν νεκρὸν ἑνὸς τῶν προσφιλεστέρων τέκνων τῆς πατρίδος μου, ἑνὸς τῶν εὐκλεεστέρων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους μου, ἑνὸς, τοῦ ὁποίου τὸ ἄτομον συγκεφαλαιοῖ τὰς ἐξοχωτέρας ἀρετάς, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, τοῦ γλυκυτάτου λέγω Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ ο υ ς Β α λ α ω ρ ί τ ο υ.

Ἤθελα ἐδῶ σήμερον νὰ ἐπεκράτῃ ἐκείνη ἡ συνήθεια τῶν ἀρχαίων, οἵτινες μετὰ θάνατον, καθίζοντες δικαστήριον, ἐδίκαζον μὲ ἀκρίβειαν τὰ ἔργα τῶν τεθνεώτων. Ναὶ! ἤθελα νὰ ὑπῆρχε καὶ σήμερον ἡ καλὴ ἐκείνη συνήθεια διὰ νὰ στήσω εὐθὺς τὸ τοιοῦτον δικαστήριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς προτερήματα καὶ ἀρεταὶ τοιαῦται, ὁποῖαι ἠδύναντο νὰ θαμβώσωσι καὶ τὸν φθονερώτερον ὀφθαλμόν. Ἀλλὰ τί λέγω; ἐγὼ βλέπω τὴν συνάθροισιν τοσούτου λαοῦ, τὴν κατήφειαν τοσούτων προσώπων, τὴν συγκίνησιν τοσούτων ψυχῶν, τὴν ἐκχείλισιν τοσούτων δακρύων. . . . ἐγὼ βλέπω ὁλόκληρον πόλιν νὰ συγκροτῇ σήμερον δικαστήριον, καὶ νὰ δικάζῃ φανερά, καὶ νὰ μαρτυρῇ τρανὰ ὅτι ἡ ἀπώλεια τοιούτου ἀνδρὸς εἶναι κενὸν τῆς πατρίδος δυσαναπλήρωτον, εἶναι συμφορὰ τοῦ ἔθνους ἀνεπανόρθωτος! Ἂς συνέλθωμεν λοιπόν, ἀδελφοί, ἐπὶ τῷ αὐτῷ, ἂς προσφέρωμεν ὁ καθεὶς τὸ ὠχρὸν ἄνθος του ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ ἀοιδίμου συμπολίτου μας, καὶ ἂς πλέξωμεν τοιουτοτρόπως τὸν τελευταῖον στέφανον, ὡς τὸν μόνον φόρον, τὸν ὁποῖον ὁ ψυχρὸς τάφος συγχωρεῖ εἰς τοὺς θνητούς.

Ὁ Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς, γέννημα ἔνδοξον τῆς Λευκάδος, ἀπὸ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας ἤρχισε νὰ δεικνύῃ τὰ φλέγοντα τὴν ψυχήν του ἐθνικὰ αἰσθήματα, καὶ τὸν ἀκάθεκτον πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτά του. Μόλις εἰκοσαετὴς μετέβη εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ ἐπιδοθεὶς κυρίως εἰς τὰς φιλολογικὰς σπουδάς, δὲν ἐβράδυνε νὰ δρέψῃ τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς τῶν ἱδρώτων του. Νεανίας ἔτι ὤν, ἐδημοσίευσε τὰ πρῶτα αὐτοῦ ποιητικὰ δοκίμια, εἰς τὰ ὁποῖα βλέπει τις ἀνθηρότητα φαντασίας, λόγου εὔροιαν, στίχων ἁρμονίαν, καὶ προπάντων θερμὰ πατριωτισμοῦ αἰσθήματα. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα, ἀφωσιώθη ὁλοψύχως εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἱστορίας τοῦ νεαροῦ ἔθνους μας, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ παρέλαβε τὴν ὕλην τῆς πολυτίμου ποιήσεώς του. Εἰς τὴν ποίησιν ἔκτοτε ἐπιδοθεὶς διέμεινε μέχρι τέλους φίλος αὐτῆς πιστὸς καὶ ἀχώριστος. Δι' αὐτῆς οὐ μόνον ἀνεδείχθη ἀληθὴς διερμηνεὺς τῶν ἐθνικῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ διέσωσε τὸν ἀνεκτίμητον τοῦ ἔθνους γλωσσικὸν θησαυρόν. Τὴν ποιητικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους ἀξίαν ταχέως ἡ φήμη διέδωσε μέχρι περάτων τῆς γῆς, καὶ τὰ ἔργα του δὲν ἐβράδυνον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ κλασικώτερα κείμενα τῆς νεοελληνικῆς μας φιλολογίας. Ἂν τίς ἐπισκεφθῇ τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς σοφῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, θέλει εἰδεῖ εἰς τὰς χεῖρας τῶν μαθητῶν τὰ Μνημόσυνα τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ μας.

Ἀλλ' ἡ ἀξία τῶν ἔργων αὐτοῦ ἂν καὶ χρεωστεῖται προπάντων εἰς τὴν ἀνθηρὰν φαντασίαν του, καὶ εἰς τὴν περὶ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν εἰδικὴν ἐμπειρίαν του, οὐχ' ἧττον ὅμως ἀνυψοῦται αὕτη εἰς βαθμὸν ἔτι ἀνώτερον διὰ τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα κατέφλεγον τὴν Ἑλληνικήν του καρδίαν. Καὶ τίς ἀναγινώσκων τὰς χρυσᾶς σελίδας τοῦ Διάκου του δὲν θέλει γοητευθῇ ἀπὸ τὰ θέλγητρα τῶν ἀφελῶν ἐκείνων σκηνῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἰσάγει τοὺς ὀρεσιβίους κλέφτας του; τίς δὲν θέλει αἰσθανθῇ ζωηροτέρους τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του διερχόμενος τὰς ἀνισοπάλους μάχας εἰς τὰς ὁποίας ἐκθέτει τοὺς λεοντοψύχους ἥρωάς του; δὲν σᾶς οἰστρηλάτησεν ἄραγε ποτὲ ἡ ἁρμονία τῶν καλλιρρόων στοίχων του; δὲν σᾶς παρέσυρεν ὡς χείμαρρος τὸ νευρῶδες τῆς ἀπαραμίλλου φράσεώς του; . . . . .

Λησμονήσατε ἄραγε, ἀδελφοί, τὸν ζέοντα ἐνθουσιασμὸν τοῦ Ζακυνθίου λαοῦ, ὅταν ὁ ποιητής μας κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Ἑνώσεως, μεταβαίνων διὰ Ζακύνθου εἰς Ἀθήνας ὡς μέλος τῆς Ἑπτανησίου ἀντιπροσωπείας, ἀπήγγειλε τὴν γοητευτικὴν ἐκείνην ᾠδήν του.

« *Ἄνοιξε, μάνα μας γλυκειὰ τὴν ἄφθαρτη καρδιά σου,*
« *καὶ ἐγκάλιασέ τα τὰ φτωχά, τὰ μαῦρα τὰ παιδιά σου;* »

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Πάταγος (λέγει ἡ Ἱστορία), ἀλαλαγμοὶ καὶ χειροκροτήσεις κατεπλήρωσαν τὸν ἀέρα. Οἱ ἐνθουσιῶντες Ζακύνθιοι κατησπάζοντο χεῖρας καὶ πόδας τοῦ ποιητοῦ, ἐκφράζοντες οὕτως αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης. Περικαλλέστατα κοράσια ἔστεψαν τὴν κεφαλήν του μὲ ποιητικὴν δάφνην. Ὤ; μία ἀποθέωσις ποιητοῦ ἐφαίνετο ἡ ὁμήγυρις ἐκείνη! . . . . [Χιώτ. Ἱστ. Ἰον. Κρατ. Τομ. Β΄. σ. 764]. Τοιαύτας σκηνὰς ἐδραματούργει εἰς Ζάκυνθον ἡ λιγύφθογγος λύρα τοῦ νέου Πινδάρου μας. Ἀλλ' εἰς Ἀθήνας; . . . . Καὶ τίς δὲν ἐνθυμεῖται, ἀδελφοί, τὴν ἐκεῖ συγκίνησιν καὶ τὰ δάκρυα ὁλοκλήρων χιλιάδων λαοῦ, ὅταν κατὰ τὰ Ἀποκαλυπτήρια τοῦ Ἀνδριάντος Γρηγορίου Ε.΄ ἀπήγγειλε τὸν φλογερὸν διθύραμβόν του; Ἀκόμη παρίστανται ζωηραὶ εἰς τὴν φαντασίαν μου αἱ ἐντυπώσεις τῆς πανελληνίου ἐκείνης πανηγύρεως· ἀκόμη μοῦ φαίνεται νὰ ἀκούω τὰ δημώδη ᾄσματα, τὰ ὁποῖα εἰς τὰς ἀγυιὰς τῶν Ἀθηνῶν ἔψαλλεν ὁ λαὸς εἰς τιμὴν τοῦ νέου Ὀρφέως μας. Ναί, θαυμάσιε ποιητά.

« Λαλοῦσες καὶ οἱ στεναγμοὶ 'γεμίζαν τὸν ἀέρα.
« Πόσαις μᾶς θύμιζες στιγμαὶς ἐκείνην τὴν ἡμέρα!
« Καὶ πόσα δάκρυα θερμὰ 'κυλίσθηκαν 'ς τὸ χῶμα!
« Κάθε σου λόγος ἔχυνε μία φλόγ' ἀπὸ τὸ στόμα! »

[Ἐφ. Συζητ. Ἀρ. 175]

Ἀλλὰ καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονηθῇ ποτὲ ἡ λαμπρὰ ὑποδοχὴ καὶ τὸ τιμητικὸν παράσημον, τὸ ὁποῖον τότε ἡ μικρὰ πατρίς μας προσέφερεν εἰς τὸ εὐκλεὲς τέκνον της; Οὐρανομήκεις ἁψίδες εἰς τιμὴν τοῦ κλεινοῦ ποιητοῦ ἀνηγέρθησαν, ἑκατοντάδες ἐπιγραφῶν πανταχοῦ τῆς πόλεως προσηρτήθησαν, ᾄσματα εἰς ὕμνον αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀγυιαῖς ἐψάλλοντο, φωταψίαι, πυροτεχνήματα, διασκεδάσεις παννύχιαι ἐτελοῦντο . . . . . ὑποδοχὴ ὄντως βασιλική! τιμὴ ὄντως ἐξαιρετική, τὴν ὁποίαν σπανιώτατα οἱ λαοὶ αὐθόρμητοι ἀπονέμουσιν εἰς τοὺς συμπολίτας των! Ὁ δημοφιλέστατος ποιητής μας θέλων τότε ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς πανδήμους ταύτας ἐκδηλώσεις τοῦ περιστοιχοῦντος αὐτὸν λαοῦ, ἀναβὰς ἐπὶ ἀνθοστολίστου ἰκριώματος ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως, ἔψαλε καὶ πάλιν, ὡς ἀηδὼν καλλικέλαδος τὸν θεσπέσιον ἐκεῖνον Παιᾶνα του· καὶ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ πανταχοῦ ἀναφλεχθεὶς ἐνθουσιασμός; ὁπόσα ἐξεχείλησαν δάκρυα τῆς χαρᾶς, καὶ τῆς θλίψεως; Ὦ χρυσαῖ ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας μεταδίδει εἰς ἡμᾶς ἡ ἔνδοξος ἐκείνη ἡμέρα! ὢ γλυκύτατα ὄνειρα! Ἀλλὰ τώρα; . . . . .

» Μαύρισε, κῦμα, τὸν ἀφρό,
καὶ σεῖς βουνὰ τὸ χιόνι,
» Γιατ' ἦλθε βα[illegible]μωνιά,
καὶ δὲ [illegible]. . . »

Νομίζω, ἀδελφοί, ὅτι δὲν εἶναι χρεία νὰ ἐκτανθῶ περισσότερον διὰ νὰ καταδείξω ἐπὶ μᾶλλον τὰ φλογερώτατα αἰσθήματα τῆς Ἑλληνικωτάτης ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους μας. Ἀρκεῖ μόνον νὰ προσθέσω ὅτι οὐδεμία ἐθνικὴ κίνησις ἠκούσθη ποτέ, οὐδεμία ἐθνικὴ ἑταιρία συνεκροτήθη ποτέ, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς νὰ μὴ συμμετέσχεν ὡς μέλος ἐπίσημον καὶ ἐνεργόν· καὶ ποῖος ἀγνοεῖ ὅτι ἐπὶ τῶν Ἠπειρωτικῶν, τὸ 1854, ὁ οἶκος τοῦ Ἀριστοτέλους εἶχε μεταμορφωθῇ εἰς ὁπλοθήκην; ὅτι ἐπὶ τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ἀνεπέτασε τὰς πατρικάς του ἀγκάλας, καὶ περιέπτυξε μετὰ φιλοστοργίας τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα θύματα τῆς μουσουλμανικῆς ἀγριότητος; ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν Ἠπειρωτικὴν ἐπανάστασιν μόνος ὁ Ἀριστοτέλης ἀντεπροσώπευεν ἐν Λευκάδι τὴν ἐθνικὴν θέλησιν; . . . . . Ἀλλὰ οὔτε ὁ παρὼν καιρὸς ἐπιτρέπει, ἀδελφοί, οὔτε ἡ ἀσθενὴς μνήμη μὲ βοηθεῖ νὰ εἰσέλθω εἰς περισσοτέρας λεπτομερίας, προκειμένου μάλιστα περὶ ἀνδρός, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπώλεια ἀποναρκόνει τὸ πνεῦμα, καὶ χαυνόνει τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας! τοῦ ὁποίου ἡ ἀποστέρησις εἶναι αὐτόχρημα ἐθνικὴ συμφορά! συμφορά, ἥτις ἐπέπεσε βαρυτέρα ἐπὶ τῆς ἀπωρφανισθείσης Λευκάδος μας! Ναί, ἀδελφοί, ἔδυσε πλέον, ἔδυσεν ὁ φαεινὸς ἀστὴρ τῆς ταλαίνης πατρίδος! ἀπέπτη πλέον, ἀπέπτη ἡ γλυκύφωνος ἀηδὼν τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ μας! ἡρπάγη πλέον, ἡρπάγη ὁ εὔγλωττος διερμηνεὺς τῶν ἐθνικῶν πόθων μας!

Ἀλλ' ὦ γενναία ψυχὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, σὺ τὸ καύχημα τῆς Λευκάδος, σὺ τὸ ἀγλάϊσμα τοῦ ἔθνους, σὺ ἥτις τώρα φαιδρὰ ὡς Ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ παρίστασαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τῶν δυνάμεων, δεοῦ, σὲ παρακαλοῦμεν, δέου ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ποθεινοτάτης σου Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν πάντοτε καὶ διὰ τῶν λόγων σου ἐπροστάτευσες, καὶ διὰ τῶν ἔργων σου εὐηργέτησες. Ἡμεῖς δέ, ὦ τεθλιμμένοι ἀκροαταί, ἀποδίδοντες τὸν τελευταῖον φόρον τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ ἀοιδήμου συμπολίτου μας, ἂς φωνάξωμεν ἐκ βάθους ψυχῆς— Ἡ μνήμη αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ δόξης. —

Ἐπικήδειος

ὑπὸ

ΙΩΑΝΝΟΥ Σ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Δικηγόρου

Ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγωνίας εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται πᾶς Ἕλλην, ἀναμένων μετὰ παλμοῦ καρδίας ν' ἀκούσῃ τι περὶ τοῦ ἐθνικοῦ ζημίματος, τίς ἀκούεται πένθιμος κώδων;

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ὁ Β α λ α ω ρ ί τ η ς ἀ π έ θ α ν ε· ὁποῖον φοβερὸν δ υ σ τ ύ χ η μ α!

Ἀναλογιζόμενος, σεβαστοί μοι ἀκροαταί, ἐν μέσῳ τοῦ βαρυαλγοῦς πένθους ὁλοκλήρου λαοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην συμμερίζεται καὶ ὅλον τὸ ἔθνος, ὁποῖον ὕψος ἰδεῶν, καὶ ὁποία δύναμις λόγου ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν βουλομένων νὰ ἐξυμνήσωσι τὰς ἐθνικὰς δάφνας, ὧν μία καὶ ὁ Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς Β α λ α ω ρ ί τ η ς, ὁμολογῶ ὅτι καὶ ὁ νοῦς μου συγχίζεται, καὶ ἡ καρδία μου ταράττεται. Ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ῥίψω καὶ ἐγὼ ὀλίγα ἄνθη ἐπὶ τοῦ περιφανοῦς συμπολίτου μας, τὰ ὁποῖα συνέλεξα ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τοῦ καθήκοντος, οὐχὶ βεβαίως ὡς ἐμπρέπει εἰς τὸ εὐκλεὲς τοῦτο τέκνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπουσιν αἱ ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, παραβαλλόμεναι πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἀντικειμένου.

Σήμερον καθ' ἣν στιγμὴν δύει ἀνεπιστρεπτεὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ὁ φαεινὸς οὗτος ἀστὴρ τῆς Ἑλλάδος, τὸ καύχημα καὶ τὸ κλέος τῶν Λευκαδίων, ἃς προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκάρδιον ἀσπασμὸν τῆς εὐγνωμονούσης πατρίδος.

Γεννηθεὶς ὁ Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς ἐν τῇ φιλτάτῃ του Λευκάδι, ἣν τόσον ἠγάπα, καὶ δι' ἣν ἐτελεύτησε τὸν πολύτιμον βίον του, ἐδιδάχθη τὰ προκαταρκτικὰ μαθήματα ἐν τῇ ἀδελφῇ Κερκύρᾳ, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων μετέβη εἰς τοὺς μουσοτρόφους Παρισίους πρὸς τελειοποίησίν του. Ἐκφύσεως ῥέπων εἰς τὰς φιλολογικὰς μελέτας ἐπὶ τοσοῦτον ἐμόχθει, ὥστε νεώτατος ὢν ἔφθασεν εἰς τὸν ὕψιστον ἐκεῖνον βαθμὸν τῆς φήμης, εἰς ὃν μάτην κοπιῶσι νὰ φθάσωσι πολυχρόνιοι ἀγῶνες γεγηρακότων εἰς τὴν μελέτην. Καὶ τῷ ὄντι διὰ τῶν ἀ θ α ν ά τ ω ν ποιημάτων του, εἰς ἃ διαλάμπει χάρις ἀμίμητος, καὶ γλῶσσα γλυκεῖα ὡς τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ καθαρὰ ὡς ὁ ὁρίζων τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τῶν ποιημάτων του ἐκέκτητο ὁ Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς εὐρωπαϊκὴν φήμην. Ὅταν δὲ τὸ φοβερὸν ἄγγελμα τοῦ θανάτου του φθάσῃ εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, ὦ τότε βεβαίως ἔξοχοι ποιηταὶ καὶ δημοσιολόγοι θέλουν ἀποστείλει εἰς τὸν ἱεροφάντην τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, καὶ ἡ ἱστορία θέλει συγκαταλέξει Αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων δι' ὧν ἐσώθη ἡ προγονικὴ εὔκλεια, καὶ ἐδοξάσθη τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα.

Δικαίως ὅθεν λέγομεν, ὅτι ἡ ἔκλειψις τοιούτου ἀστέρος ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος εἶναι δυστύχημα οὐχὶ μόνον τῆς Λευκάδος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους, δικαίως ἡ πατρὶς καὶ τὸ Ἔθνος κλαίει καὶ θρηνεῖ τὸν μεγάλον Ποιητήν του, διότι ὁ ποιητὴς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος, εἶναι ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ Ἔθνους εἰς ὃ ἀνήκει, εἶναι τὸ ἐκλεκτὸν ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ ἡ θεία Πρόνοια ἠθέλησε νὰ περικοσμήσῃ μὲ τὰ πολύτιμα δῶρα Της.

Προικισμένος ἐκ Θεοῦ μὲ τὸ προσὸν τῆς μεγαλοφυΐας, ὁ προσφιλής μας Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς ἦτο προωρισμένος οὐχὶ εἰς τὸ σ τ ά δ ι ο ν τῆς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς, ἀ λ λ' ε ἰ ς τὸ σ τ ά δ ι ο ν τῶν γραμμάτων· ἐκεῖ ὅπου γεννῶνται μὲν ἔριδες καὶ πόλεμοι, ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα τῶν ὁποίων εἶναι ἀντικείμενα εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ τείνοντα πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας· ἀπεναντίας εἰς τὴν παλαίστραν τῆς πολιτικῆς τὰ ἀντικείμενα τῶν ἀγώνων, εἶναι συμφέροντα ὑ λ ι κ ά, ἔριδες καὶ διαπληκτισμοὶ φιλοδοξίαι καὶ σπουδαρχίαι, αἰσθήματα χαμερπῆ, ἅπερ ὁ μεγαλόφρων πατριώτης μας ἀπώθει καὶ ἀπεστρέφετο.

Πλὴν ὁ ἔρως πρὸς τὴν πατρίδα ἠνάγκασεν Αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὸ στάδιον τῆς πολιτικῆς, εἰς ὃ καὶ θαυμασίως διεκρίθη διὰ τὰ ἐλεύθερα καὶ ἁγνὰ αἰσθήματά του, διὰ τὴν τερψικάρδιον εὐγλωττίαν του, διὰ τὸ ἀπαράμιλλον θάρρος του, διὰ τοὺς ἀτρύτους ἐθνικοὺς ἀγῶνάς του.

Καθ' ὃν καιρὸν ἡ Ἑπτάνησος ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἀποκαταστάσεώς της, πρῶτος ὁ Ἀριστοτέλης ἠσπάσθη τὴν σημαίαν ἐκείνην, καὶ ὡς ἀτρόμητος στρατηλάτης πολεμήσας εἰς τὸ π ε δ ί ο ν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ ἐστεμμένους τοὺς ἀγῶνάς του. Ἀλλ' ὁ μόνος του πόθος ἦτον ἡ φιλτάτη του Ἤπειρος· τίς ἀγνοεῖ πόσον ἐκοπίασε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς εὐάνδρου καὶ εὐγενοῦς ἐκείνης χώρας; ὅταν καὶ ἐκεῖ ἀκουσθῇ ἡ ἀπαισία εἴδησις τοῦ θανάτου του, ὁ στενάζων Ἕλλην θέλει θρηνήσει μεθ' ἡμῶν τὸν ἀκάματον ἐργάτην τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Φεῦ! ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ βίου ἀπωλέσθη πολύτιμος ἐθνικὴ ὕπαρξις, πρὸς διάσωσιν τῆς ὁποίας μάταιαι ἀπέβησαν πολύμοχθοι καὶ δραστήριοι ἐνέργειαι διακεκριμένων ἰατρῶν.

Ὁ θάνατος τοῦ διασήμου τούτου ἀνδρὸς ἐγκαταλείπει κενὸν ἀπλήρωτον, διότι οἱ μεγαλόνοες ἄνδρες δὲν γεννῶνται εὐκόλως, ἀλλ' ὡς τόσοι φαεινοὶ κομῆται ἐμφανίζονται εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀνεπιστρεπτεὶ ἀπέρχονται.

Ἡμεῖς οἱ Λευκάδιοι δὲν θὰ ἀκούσωμεν πλέον τὴν καλλικέλαδον ἀηδόνα μας, καὶ τὸ ἔθνος δὲν θὰ ἀκούσῃ πλέον τὰ γλυκύτατα καὶ ζωογόνα ᾄσματα τοῦ Ἐθνικοῦ Ποιητοῦ του. Σήμερον ἐν μέσῳ ὀδύνης καὶ στεναγμῶν ἐνταφιάζομεν τὸν περιφανῆ συμπολίτην μας, τὸν δεινότατον ῥήτορα, τὸν μεγάλον Ποιητήν μας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος θέλουν χυθῇ τόσα δάκρυα, ὅσαι εἰσὶν αἱ Ἑλληνικαὶ καρδίαι.

Ἀπερχόμενος εἰς τὰς αἰωνίους Μονὰς ὁ μέγας οὗτος πολίτης τοῦ γένους, ἐγκαταλείπει εἰς τὰ τέκνα του οὐχὶ φθαρτὸν θησαυρόν, ἀλλὰ θησαυρὸν ἄφθαρτον, τὴν δόξαν τῆς μεγαλοφυΐας του, ἥτις ὑπερτερεῖ πᾶσαν ἄλλην δόξαν, ἥτις μένει αἰώνιος, καὶ ἐνώπιον τῆς ὁποίας σιγᾷ καὶ αὐτὸ τὸ ἀκοίμητον σαράκι τοῦ φθόνου καὶ τῆς ἀντιζηλίας. Τὸ ὄνομα τοῦ Ποιητοῦ μας θέλει μείνει ἀθάνατον εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλει μεταδίδεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ὡς τιμαλφὲς κληροδότημα.

Καθὼς ἐν ζωῇ, φίλτατοι συμπολῖται, ὁ περικλεὴς οὗτος συμπατρι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ωτής μας ἐδοξάσθη καὶ ἐτιμήθη καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ ἀπὸ τὸ ἔθνος, διότι καὶ τὸ ἔθνος ἐδόξασε, καὶ τὴν Λευκάδα ἐτίμησε, ἂς δεηθῶμεν εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν νὰ κατατάξῃ Αὐτὸν ἐν σκηναῖς δικαίων, ὅπως μετάσχῃ καὶ τῆς Οὐρανίου δόξης, κράζοντες αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

ΛΟΓΟΣ

ὑπὸ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΡΥΚΗ

Εἰσαγγελέως Πρωτοδικῶν.

Σεβαστὲ τοῦ Ἔθνους Εὐεργέτα !

Ἱερώτατον ἀπαράβατον πρὸς τὴν Πατρίδα χρέος ἐπιβάλλει εἰς τὴν συνείδησίν μου νὰ παρουσιασθῶ γονυπετὴς κατέναντί Σου τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν σύμπασης τῆς Ἑλλάδος συγκινεῖται ἐκ βάθρων ἡ καρδία, καὶ ὑποβάλω εὐλαβῶς τὴν ἀποδιδομένην Σοι ὑπ' αὐτῆς ἐγκαρδίως Ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην.

Ἀλλὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην δι' ἐμὲ τιμήν, ἀλλὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον τῆς Πατρίδος, τὸ ὀφειλόμενον πρὸς Σὲ, Μέγιστε Ἄνερ, οἴμοι . . ἐπέπρωτο ἡ ἀσθενής μου γλῶσσα, ἡ ἀδύνατος καὶ ἄδαής φωνή μου νὰ διερμηνεύσῃ! Ἐπέπρωτο νὰ τολμήσω ν' ἀτενίσω τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπὶ τὸ ὕψος τοῦ φαεινοῦ μεγαλείου Σου, καὶ νὰ ἐκλαλήσω τὸ θάμβος, ὅπερ κατέχει τὴν Πατρίδα σου ἐπὶ ταῖς μεγαλοφυέσιν ἀρεταῖς σου ! !

Ναί. Τοῦτο, βλέπω, ἦτο πεπρωμένον· ἀλλ' ὄχι οὐδέποτε θὰ ἦναι πεπρωμένον ν' ἀναγράψω εἰς ἐπικήδειον Λόγον τὸ ἔξοχον τῆς ἀγγελικῆς ὑπάρξεώς σου, καὶ διὰ στενῆς διανοίας καὶ ἑρπετῆς φωνῆς νὰ ἐξυβρίσω τὸ δυσανάβατον ὕψος Ἀνδρὸς, ἀνήκοντος, οὐχὶ τῇ Λευκάδι, οὐχὶ τῇ Ἑλλάδι, ἀλλὰ τῇ ὑδρογείῳ πάσῃ. — Τὸν ἐπικήδειόν σου λόγον λοιπὸν, ὄχι ἐγὼ, ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος σύμπασα θὰ συντάξῃ, θὰ ἐκφωνήσῃ, καὶ θὰ ἐκφωνήσῃ ἐπὶ αἰῶνας! Τὸ Ὄνομά σου ἤδη ἀθάνατον ἐχαράχθη ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀπογόνων. Τὴν πατρίδα σου ταύτην, τὸ αἴσθημά σου, τὸ φρόνημά σου, τὴν ἱστορικὴν φωτογραφίαν τοῦ βίου σου, τὸ δαιμόνιόν σου πνεῦμα, θέλει εὐγλώττως διασαλπίσει ἡ τοῦ Γένους Ἱστορία, ἣν δὲν δύναταί τις νὰ διανύσῃ χωρὶς ν' ἀνέλθῃ τὰ εὐρύτατα καὶ εὔφορα ὀροπέδια τῆς εὐκλεοῦς ὑπάρξεώς σου !

Ἡ γνωστὴ ἀγάπη σου πρὸς τὴν Πατρίδα, ὁ ἔρως σου πρὸς αὐτὴν, προώρισται Θεόθεν νὰ ὑπάρξῃ ὁ ἀθάνατος [illegible] ἑπομένων γενεῶν· προώρισται νὰ ὑπάρξῃ ὁ ἀκοίμητος φάρος πάσης φιλοπάτριδος καρδίας.

Ἡ εὐγενὴς, ὑψιπέτις, καὶ ἀθάνατος ποίησίς σου, ζῶσα μὲ τοὺς αἰῶνας, θέλει γαλβανίζει ἀδιαλείπτως τὰς καρδίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀνυψοῖ ἐπὶ τὸ ἄπειρον τὸν νοῦν, καὶ διδάσκει ταῖς μελλούσαις ὑπάρξεσεσι τὴν εὐλαβῆ πιστὴν πρὸς τὸν Θεὸν λατρείαν, τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν Πατρίδα, καὶ τὴν τιμὴν κ' ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως.

Ἀλλοίμονον... ἀλλοίμονον... δυστυχὴς Πατρίς! Οἱ ἀστέρες τῆς Ἑλλάδος ὡς διάττοντες σβένυνται ἀκαριαίως, καὶ σκοτία πενιχροῦ μέλλοντος ἐπαπειλεῖ τὴν δύστηνον ταύτην χώραν !

Ἡ εὐγενὴς αὕτη ὕπαρξις, ἥτις μέχρι χθὲς ἐπάλαιε τοῦ κλέους τὸν ἀγῶνα, καὶ διημφισβήτει τὴν δάφνην τῆς μούσης ἀπέναντι γιγάντων μουσοτραφῶν τῆς Ἑσπερίας Ἐθνῶν. Ἡ φωνὴ τῆς εὐγλωττίας ἐκείνης, ἥτις ἐνεθουσία τὰ στήθη τῆς Πατρίδος, κ' ἐδημιούργει τὸ δίκαιον τοῦ Λαοῦ, ὃν ἐγκαρδίως ἠγάπα, ἡ φωνὴ, ἥτις συνετάρασσε μέχρι μυελοῦ τῶν ὀστέων, ἥτις ἄλλοτε ἐβρόντα ξυνεκίκα, καὶ ἐδάμαζε τὸ θράσος τῶν δυνατῶν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Κερκύρας, φεῦ . . σιγᾷ ἤδη τὴν σιγὴν τοῦ θανάτου !

Ἡ ἀτρόμητος αὕτη καρδία, ἡ ἐγκολποῦσα ἐν τοῖς ἑαυτῆς μυχοῖς ὠκεανοὺς ἐλευθέρων ἀδαμάστων, φρονημάτων, ἡ δαμάσασα τὴν τῆς εἱμαρμένης ἐπὶ τῆς Πατρίδος κατάραν, οἴμοι . . . ἐδαμάσθη αὐτὴ αὕτη ἀφ' ἑαυτῆς, ἐγένετο οἱονεὶ θῦμα αὐτοκτονίας!

Ἐξέλιπε, φεῦ . . ἐξέλιπε διὰ παντὸς ὁ κλεΐζων διὰ τῆς ὑψιπέτιδος φαντασίας του τὴν Ἑλλάδα. Ἐσιώπησεν ὁ Πατριάρχης τῆς γλώσσης τοῦ Λαοῦ· ἐξέλιπεν ὁ Πίνδαρος τῶν νέων ἡμῶν χρόνων, ὁ στρατηγὸς τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ποιήσεως. — Ὁ Ἐνθουσιώδης καὶ θεσπέσιος ἐκεῖνος φθόγγος, ὁ ἀνυμνήσας ἐν τῇ γῇ τοῦ Περικλέους πρὸ τοῦ κέντρου τῶν φώτων τὴν ἀγχόνην τοῦ μάρτυρος Γρηγορίου καὶ ἐκσπάσας τὸ δάκρυ εἴκοσι χιλιάδων ἀκροατῶν ἐκθάμβων Ἑλλήνων τε καὶ ξένων, φεῦ! ἀπώλετο πρὸς μεγίστην τῆς Ἑλλάδος δυστυχίαν !

Ἀπέναντι τοιούτου ἐνδόξου ἀνδρὸς, ἀπέναντι τοιούτου Ἱστορικοῦ μεγαλείου, συντρίβεται ἡ διάνοιά μου. καταπίπτει νεκρά. — Ἡ φωνή μου νῦν, χορηγοῦσα τὴν **ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΝ ΑΙΩΝΙΟΝ** τοῦ **ΕΘΝΟΥΣ** εἰς τὸν Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτην, βεβήλωσιν λογίζεται τὴν ἀναγραφὴν τοῦ ἐξόχου αὐτοῦ βίου, ἀφοῦ τοῦτον διαλαλοῦσιν ἀμίμητοι ῥήτορες, ὁ **ΔΙΑΚΟΣ**, **ΤΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ**, **Ἡ ΚΕΡΑΦΡΟΣΥΝΗ** καὶ τῶν ὑστάτων του παλμῶν τὰ φλογερώτατα σπαραξικάρδια **ΕΠΗ**, τὰ ὁποῖα εἰσέτι δὲν εἶδον τὸ φῶς τῆς Ἑλλάδος, καὶ προνοίᾳ τῶν ἀξίων αὐτοῦ υἱῶν ὄψονται ἐν τάχει.

Ἰδοὺ οἱ χαράκται, οἱ πιστοὶ φωτογράφοι τοῦ βίου τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρός. Ἰδοὺ οἱ ἐπικήδειοί του λόγοι.

Τὰ παραγγέλματα τῆς ἁγνοτέρας ἠθικῆς ἢ ἄλλα παραπλήσια εὐγενῆ τῆς καρδίας αἰσθήματα δύνανται ἀναγραφόμενα νὰ κοσμῶσιν ἐπικηδείους λόγους ἀνδρῶν ἐναρέτων, ἀλλ' ἀνδρῶν γιγάντων μεγαλοφυΐας, οἷος ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἀλλ' ἀνδρῶν, οἵτινες διεδρασκέ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

λισαν τὸν αἰῶνα τῆς ἐποχῆς των, ἵνα εὕρωσιν ἄλλον, ἀλλ' ἀνδρῶν, ἐκπροσωπούντων ἰδίαν καὶ ὁλόκληρον ἐν αὐτοῖς ἐποχὴν δόξης καὶ εὐκλείας, αἱ ἀρεταὶ αἱ συνήθεις τῆς ἠθικῆς, αἱ ἀναγραφόμεναι ἐν ἐπικηδείοις λόγοις, εἰσὶν αὐτόχρημα δι' αὐτοὺς ὕβρεις ἢ βλακώδης εἰρωνεία.

Ὁ Δημιουργός, ὅτε εἰς τὸν Ἀριστοτέλην παρέδιδε τὸ πνεῦμα, εἶπε « σοὶ χαρίζω δαψιλῶς τὴν εὐλογίαν. Γενοῦ ὁ ἀστὴρ τῆς Πατρίδος σου, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ὁποίου ἀσκεπεῖς καὶ γονυκλιτὶ ἔκθαμβοι αἱ ἑπόμεναι γενεαὶ ν' ἀτενίσωσι τῇ ἀρετῇ σου » !

Ὑπὸ τὴν δύναμιν ταύτην τῆς θείας Προνοίας, προικισθεὶς ἀπεριόριστον πνεῦμα ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, καὶ δοθεὶς ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν γραμμάτων, λάτρης πιστὸς γενόμενος τῆς διανοίας, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς κ' ἐν τοῖς ἐγκάτοις τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐνεσαρκώθη τὴν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν, τὴν πρὸν τὸν πλησίον δηλονότι ἀγάπην, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα.

Τὰ φῶτα τῆς εὐεργέτιδος Ἑσπερίας ἐφείλκυσαν τὸ βλέμμα καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν μέσῳ εὐπαιδεύτων νόων διακρίνεται διὰ φωταυγοῦς σέλαος, προαγγέλλοντος, ὅτι θέλει προκύψει ἀστὴρ ὄντως φεγγοβόλος, μέλλων τὴν Ἑλλάδα νὰ σελαγίσῃ.

Ἔ κ τ ο τ ε, θυσιάζων ζωὴν, καὶ καταναλίσκων τὸ ἀκμαῖον καὶ Ἡράκλειόν του σθένος, καὶ ποδοπατῶν τὸν ὕπνον καὶ τῆς χαρᾶς τὴν ἄνεσιν, ἀχόρταγος προσαπέκτα τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἰδέαν, διακρατῶν ὅ,τι καλὸν καὶ ὡραῖον καὶ συμφέρον τῇ Πατρίδι.

Ἔ κ τ ο τ ε ἡ ἀκράτητος αὐτοῦ φαντασία ἐπέταξεν ἐπὶ τὰ ἀγνότερα δυσθεώρητα ὕψη, ὡδοιπόρησεν ἀκαμάτως τοὺς ζοφεροὺς αἰῶνας τῆς δουλείας τῆς Πατρίδος, καὶ διὰ τηλεσκόπου ὀξυδερκείας ἀνευρὼν τὸ ἀρχαῖον κλέος, ἐδράξατο τούτου, κατέσυρεν αὐτὸ μέχρι τῶν νῦν ἡμερῶν μας.

Ἔ κ τ ο τ ε οἱ μελίρρυτοι φθόγγοι τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ ποιήσεως ἐξήγειραν τὸν αἶνον τῆς Εὐρώπης, ἐπέσπασαν τὸ σέβας της πρὸς τὸν νέον Ἕλληνα, ἐζωπύρησαν τὰς συμπαθείας της, καὶ τὸ περιφρονούμενον Κ λ έ φ τ ι κ ο ν τ ο υ φ έ κ ι καὶ τὴν πενιχρὰν τοῦ Ἕλληνος καλύβην κατέστησε τῇ δύσει ἐμβλήματα σεβασμοῦ, νικηφόρα Λάβαρα, ἢ προμαχῶνας ἀπορθήτους Ἐθνικῆς ἀρετῆς κ' ἐλευθερίας. ! Σεβόμενος τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του, εὐλαβούμενος τὰ παθήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, τ' ἁπλοϊκὰ ἀλλ' ἔντιμα ἤθη ἐκεῖνα τῆς ἐποχῆς τῆς δοκιμασίας, καὶ σπλάγχνον ἐκ τῶν σπλάγχνων τοῦ Λαοῦ ἐν καύχῃ τὴν φωνήν του διεδέχθη, καὶ ἰδοῦ ἡ ἄγνωστος τῇ Δύσει, ταπεινὴ ἐκείνη γλῶσσα, ἥτις συνδέει τὸ ἀρχαῖον παρελθὸν τῆς Ἐθνικῆς εὐκλείας μὲ τὴν νέαν ὕπαρξιν τοῦ Ἔθνους, ἡ γλῶσσα τῆς καρδίας, ἥτις παρεμύθησεν ἡμᾶς ἐν ἡμέραις στεναγμῶν καὶ δακρύων, ἥτις ἐν τούτοις διέφλεξε τὰ στήθη τῶν πατέρων ἡμῶν πρὸς τὴν μαρτυρικὴν ἀγχόνην, ἢ τὴν καρτερίαν καὶ

πεῖναν τοῦ Μεσολογγίου, ἡ γλῶσσα ἐκείνη ἡ περιφρονουμένη, ἀλλ' ἀναδείξασα Ἔθνος, κοσμεῖ νῦν σεβαστὴ τὰς βιβλιοθήκας τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ κεῖται σπέρμα τῆς μελλούσης συμπαθείας της, καὶ τοῦ προκύψοντος ἐκ ταύτης μεγαλείου τῆς Πατρίδος.

Ἰδοὺ οἱ ἄτρυτοι ἀγῶνες, οἱ καρποὶ τῆς διανοίας τοῦ ἀνδρός. Ἰδοὺ ἡ ὀφειλομένη αὐτῷ Ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη.

Συγχωρήσατέ μοι, ἀδελφοὶ Συμπολῖται, ἂν πνίγηται ἡ φωνή μου, ἂν συνταράσσηται ὁ νοῦς μου, ἂν ἀσυναρτήτους προβάλλω τὰς ἰδέας μου. Μὲ πνίγει τὸ δάκρυ, μὲ πνίγει ἡ γενικὴ τοῦ Ἔθνους δυστυχία, μὲ πνίγει ἡ ἔκπληξις πρὸς τὸν ἄνδρα, ὁ μέγας θαυμασμός μου.

Ἀπωλέσαμεν, ἀλλ' ἀπωλέσαμεν διὰ παντὸς, τὸ καύχημα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, τὸν ἐργάτην τῆς Πατρίδος, ὅστις ἐφ' ὁλόκληρον ἥμισυν αἰῶνα ἐμόχθησεν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Ἔθνους καὶ ἐπὶ τέλους παρέδωκε δι' ἀδαμάστου καρτερίας νέας εὐρυτάτας κτήσεις τῇ σεμνῇ φιλολογίᾳ.

Ἀλλὰ ὁ ἄπληστος οὗτος νοῦς, ἀλλ' ἡ φιλόπατρις αὐτοῦ καρδία, εἰσέτι δὲν ἀπέκαμε μαχομένη τὸν ἀγῶνα τῆς δόξης. — Ἀπὸ τοῦ 1852 μεγαλεπίβολον σκοπὸν συλλαβὼν, κατηνάλωσε τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς του, ἵνα ἐποικοδομήσῃ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τὸ πάλαι τῆς Πατρίδος μεγαλεῖον. Ἐγρηγόρει, ἐκοιμᾶτο, ὠνειρεύετο, ἐπένθει, ἐνόσει, ἐδυστύχει, ἐξωστρακίζετο ἀλλ' οὐδόλως ὑπεχώρει· ὁ ἀτρόμητος νοῦς του, ὁ βραχίων εἰργάζοντο ἀκαμάτως τὸν σκοπόν του. Ἡ ὕπαρξίς του διεκράτει ἀνεξάντλητον καρτερίαν, ἀμετακίνητον τὸ φρόνημά του. Παλαίων δὲ τὴν πάλην τοῦ ἀπηλπισμένου, προέπεμψε τὴν φωνὴν, κ' ἐπήγαγε τὴν θέλησιν τοῦ εὐγενοῦς Λαοῦ τούτου μέχρι τοῦ ἀπεράντου ὠκεανοῦ τῆς Δύσεως· καὶ ἰδοὺ ἡ φιλοπατρία νικᾷ ἐπὶ τέλους. Τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔδαφος, ἀκηλίδωτον πλέον ἀπαρτίζει μέλος τῆς ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς Ἑνότητος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς πολυτίμου ἡμῶν ἐλπίδος, τοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ἀλλ' ἐν τῷ εὐγενεῖ τούτῳ ἀγῶνι συνῃσθάνετο, ὅτι πολλὰ ἀκόμη ὑπελείπετο νὰ τελέσῃ πρὸς πλήρωσιν τῶν Ἐθν. πόθων.

Κατεμέτρα ἐπὶ 30 ἤδη ἔτη τοὺς φοβεροὺς σκοπέλους εἰδεχθοῦς διπλωματίας, καὶ διεώρα τὰς Σκύλλας καὶ χαρίβδεις, ἀλλ' ἀτρόμητον ἔχων τὸ αἷμα ἐπ' ἀκατίου σαθροῦ ἐτόλμα Κανάρης τὴν ἰδέαν νὰ πλέῃ κατὰ τούτων.

Ναί. — Ἂν στρέψωμεν τὸ βλέμμα, Εὐγενεῖς Συμπολῖται, πρὸς βορρᾶν, ἂν ἀτενίσωμεν πρὸς τὰς πέτρας καὶ τοὺς βράχους τῆς ἀπέναντι χώρας, θέλομεν ἴδει τοὺς τύπους τῶν βημάτων διαρκοῦς πνευματικῆς αὐτοῦ πάλης κατὰ τοῦ τυράννου· θέλομεν ἴδει, ὅτι ἡ ζωὴ αὐτοῦ διεξαπλώθη ὡς χείμαρρος, ἵνα συμπαρασύρῃ καὶ πνίξῃ τὸ κάθαρμα τῆς Ἀσίας. Θέλομεν ἴδει τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῦ Β ε ζ ο ύ β ι ο ν, Α ἴ τ ν α ν, καίουσαν τὴν σεσηπυῖαν σάρκα τῆς μυσαρᾶς, ἐ π ο ν ε ι δ ί σ τ ο υ διὰ τὴν Εὐρώπην Κορανοκρατίας ! !

Θέλομεν ἴδει, ὅτι ἀγῶνας τριάκοντα ἐτῶν στερήσεων ἀναπαύσεως, μόχθων καὶ θλίψεων, ἀφειδῶν δαπανῶν, ὑπέστη ἡ εὐρύστερνος αὕτη τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Πατρίδος δόξα. Θέλομεν ἴδει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἐγκολπούμενος
τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους, ἐγεννήθη ἐν τῇ Πατρίδι, ἵνα ταλαίπωρον βί-
ον διανύσῃ πᾶσα ἡ πνοή του, — Ἂν δέ τις ψυχὴν ζῶσαν τῆς
χώρας ταύτης ἤθελέ που συναντήσει, ὢ . . . αὕτη θὰ ἐξελάλει,
θὰ ἐμαρτύρει πλειότερα, παρ' ὅσα ἡ γλῶσσα μου ἐκφωνεῖ.

Ἀλλ' ἡ μαρτυρικὴ ἀγωνία του αὕτη ἔκρουε καθ' ἑκάστην στιγμὴν
τὴν καρδίαν του καὶ ἐξησθένει τὸν Λέοντα τοῦτον ἄνδρα ! . . .
Δὲν ἀπέκαμνεν ὅμως· δὲν παρῃτεῖτο, ἐπίστευε, καὶ πιστεύει κ' ἐν
τῇ σορῷ του ταύτῃ, ἣν σὺν δάκρυσι νῦν ὁρῶμεν, ὅτι ὡς ὁ Ῥήγας δὲν
ἔσπειρε ματαίως, ἀλλ' ἤγαγε τὸ φρόνημά του τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γέ-
νους, ὡς τὸ μαρτύριον τῆς ἀγχόνης τοῦ Γρηγορίου, ἐξῆψε φλογερὰν
τὴν καρτερίαν τῶν Ἑλλήνων, θέλει ἐξάψει καὶ ὁ ζῆλος ἢ ὁ θάνατος
αὐτοῦ τὴν συμπάθειαν τῶν δυνατῶν Ἐθνῶν, ἵνα μὴ ἀνέχωνται ἐπὶ
πλέον νὰ περιφρονῆται ἡ γῆ ἐκείνη, ἥτις τοιούτους ἄνδρας ἀναδει-
κνύει.

Ναί. Ἀδελφὲ Ἀριστοτέλη, ναί, σέμνωμα τῆς Πατρίδος ναί,
φωστὴρ τῶν νέων ἡμῶν χρόνων, τὸ ἔργον σου καὶ τοῦτο ἐπεραιώθη, καὶ
φέρε δικαίως τὸν στέφανον τῆς νίκης. — Ἀδίκως κατεσύντριψε
τὴν καρδίαν σου ἡ ἐπισκήψασα ἀρτίως παροδικὴ ὁμίχλη. — Ἀδίκως
καταβαίνεις ταχὺς ἐκ τοῦ ἄλγους σου εἰς τὸν Ἅδην. — Ἀδίκως ἐ-
τραυμάτισας τὴν καρδίαν τοῦ Ἔθνους. — Ἀδίκως ἐπένθησας τὴν φί-
λην σου Πατρίδα, δι' ἣν καὶ νοῦν καὶ ζωὴν, καὶ τὰ πάντα ἐθυσίασας . . !

Ἡ ἁγία σου μνήμη, ἡ θεσπέσιος φωνὴ τῶν ἀθανάτων σου ἔργων,
καὶ τέλος ὁ μαρτυρικὸς, ὃν ἔλαβες ὑπὲρ τῆς Πατρίδος θάνατος, θέλει
συγκινήσει ἐπὶ τέλους τὴν ἀσυγκίνητον Εὐρώπην, θέλει συνταράξει τὴν
καρδίαν τοῦ Ἔθνους, κ' ἐν ταῖς κοιλίαις τῶν μητέρων εὑρεθή-
σονται μαχηταὶ καὶ πληρωταὶ τῶν διακαῶν σου πόθων. — Ἡ Ἑλ-
λὰς πυρίπνους ἐγειρομένη θέλει ἐνσαρκωθῆ τὸ αἴσθημά σου, θέλει γι-
γαντώδης πατάξει τὸ σκέλεθρον τοῦ Μωάμεθ, καὶ δαφνοστεφοῦς Ἕλ-
ληνος αἱματόβρεκτος βραχίων θέλει ΣΟΙ χαράξει ἐπὶ τοῦ ΛΙΘΟΥ

« ΧΑΙΡΕ ΠΟΙΗΤΑ Η ΠΑΤΡΙΣ ΗΛΕΥΘΕΡΩΘΗ. —

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ὑπὸ Δικηγόρου

ΑΝΔΡΕΟΥ ΙΒΛΑΝΤΗ

Ἔχουσι καὶ αἱ μικραὶ πόλεις ἡμέρας ἐνδόξους, οἵας καὶ αἱ μεγάλαι ἐν τῇ ἰδίᾳ ἱστορίᾳ. Ἔχει καὶ ἡ Λευκὰς τρεῖς ἡμέρας ἐνδόξους εἰς τὰ ἴδια χρονικὰ ν' ἀναγράψῃ. Ἡ πρώτη τούτων ὑπῆρξεν ἡ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου κατὰ τὴν 2 Αὐγούστου 1824. Δευτέρα ἡ πρώτη Ἀπριλίου 1872, καθ' ἣν ἡ πατρὶς Του ἐπανερχόμενον, μετὰ τὸν ἐν Ἀθήναις ποιητικὸν Αὐτοῦ θρίαμβον κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, μεγάλως ἐτίμησεν.. Καὶ τρίτη ἡ σήμερον, ἐν ᾗ μετὰ γενικοῦ καὶ μεγάλου πένθους κηδεύει Αὐτὸν νεκρόν !

Ἠξιώθην νὰ παρευρεθῶ εἰς τὴν βάπτισίν Του, ὅτε Τῷ ἐδόθησαν τὸ ὄνομα τοῦ προπάππου Του Μόσχου, ὁπλαρχηγοῦ ἠπειρώτου καὶ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους· τούτου τῆς διδασκαλίας ἐπωφελήθη ἐν τοῖς ποιητικοῖς ἔργοις καὶ ταῖς δημηγορίαις Αὐτοῦ· ἐκ τῶν ἐκείνου ἀνδραγαθημάτων ἐνεπνεύσθη τὰ ἡρωϊκὰ αἰσθήματα, ὧν γέμουσι τὰ ᾄσματά Του. Ἠξιώθην καὶ νὰ προσαγορεύσω Αὐτὸν ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος καὶ νὰ στέψω τὴν κορυφήν Του κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν θριαμβευτικὴν ἐπάνοδόν Του τῷ 1872 καὶ σήμερον καθὸ πρεσβύτης τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου ἐκπληρῶ τὸ λυπηρὸν καθῆκον, προσφέρων Αὐτῷ ὡς συνεπιστήμονι καὶ τοῦ Ἔθνους μεγάλῳ ποιητῇ, τὸν στέφανον τοῦτον, ὃν θέτω ἐπὶ τοῦ φερέτρου Του.

Πρεσβύτερος ἐγὼ καὶ καταβεβλημένος ἐκ πικροτάτης λύπης, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιζήσω Σοῦ, ὦ Ἀριστότελες, καὶ τὸ πένθιμον τοῦτο νὰ ἐπιτελέσω καθῆκον. Ἀλλὰ ταῦτα οὐχ ἡμῖν ἔστιν ἐρευνῆσαι, ὅτι ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ ἡ πνοὴ ἡμῶν. Δέξαι ὅθεν, τὸν στέφανον τοῦτον ὡς σύμβολον τοῦ ἀμαράντου ἐκείνου, ὃς ἡτοίμασταί Σοι ἐν τῷ οὐρανῷ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ τοῦ Ἔθνους ἀγώνων Σου. Δέξαι δὲ μετὰ τῶν δακρύων μου καὶ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· λάβε δὲ καὶ ἕτερον, καὶ δὸς αὐτὸν τῷ υἱῷ μου Φιλίππῳ, ὅστις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ Σὲ ἐσέβετο καὶ ἠγάπα μέχρι λατρείας, καὶ ὃν Σὺ ἐφίλεις ὡς τὸν γλυκύτερον φίλον τῶν υἱῶν Σου . . . . Φαίνεταί μοι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅτι βλέπω αὐτὸν προπορευόμενον χοροῦ ἀγγέλων πρὸς προϋπάντησίν Σου, καὶ περιπτυσσόμενόν Σε καὶ κατασπαζόμενον ὡς, ἀσθμαίνοντα ἐκ τῆς βροντοφώνου ἀπαγγελίας καὶ τῆς μεγίστης συγκινήσεως, Σὲ περιεπτύξατο καὶ Σὲ κατησπάζετο ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἀείμνηστον ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου 1872. —

Ἡ μετ' ὀλίγον καλύψουσα τὸ σκῆνος Σου γεννέτειρα γῆ, εὐλαβουμένη Σε καὶ αὐτὴ, ἔσται ἐλαφρὰ, ἡ δὲ παγκόσμιος δόξα Σου ἀθάνατος !

—o—

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1.Σ2.Φ9-0008

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ